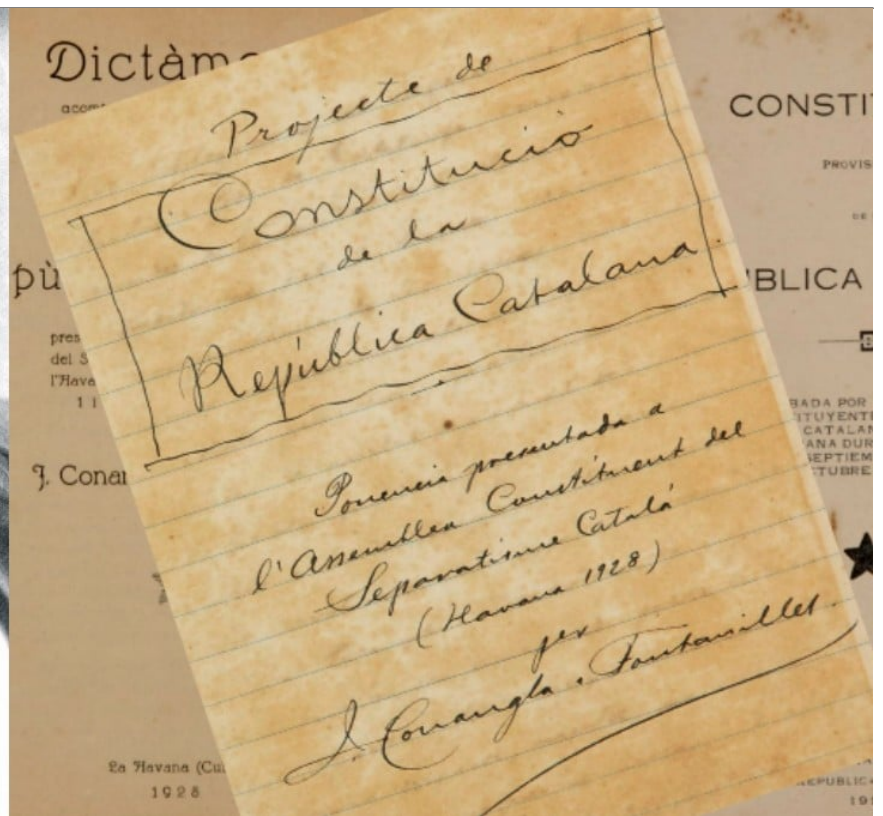
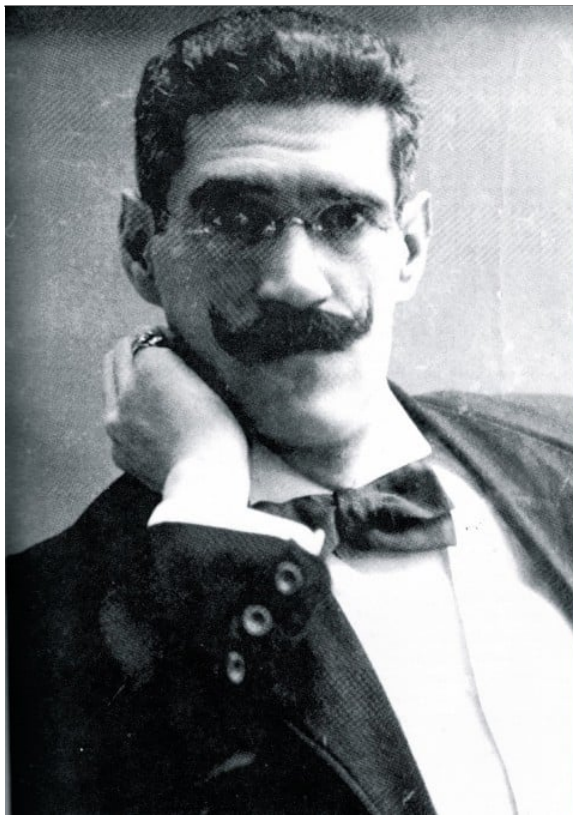

Conangla i Fontanilles

Autor: Josep Lluís Carod-Rovira

Data de publicació: 11-03-2024

«El redactor de la Constitució provisional de la República Catalana proclamava la independència de Catalunya, el català com a idioma oficial únic i adoptava mesures molt avançades per a l'època».

L'escriptor i advocat Josep Conangla i Fontanilles va néixer a Montblanc el 1875. Ja de ben jove descobrí la seva vocació de publicista i col·laborà en periòdics republicans com La Autonomia i en revistes com La Renaixença, Joventut, L'esquella de la Torratxa i Teatre Regional. Quan feia els estudis de dret a Barcelona la seva lleva va ser cridada la guerra colonial menada per Espanya contra les aspiracions independentistes del poble de Cuba. Conangla simpatitzà d'immediat amb la causa alliberadora dels cubans i, acabat el conflicte bèl·lic, tornà a Catalunya, però ja del tot seduït per l'illa que havia deixat una empremta tan profunda en la seva persona. Després d'uns pocs anys d'estada al seu país, on va ser secretari del periòdic El Pacto i de l'entitat federal Els Girondins, decidí de fixar la seva residència a Cuba, on arribà amb la muller el 1905. Aquí, el 1840, s'hi havia fundat la Societat de Beneficència dels Naturals de Catalunya, l'entitat catalana més antiga al nou continent, de manera que l'illa tenia una presència catalana molt nombrosa en tots els àmbits de la societat, amb noms particularment destacats en el món de la indústria i el comerç. L'heroi nacional, José Martí, era fill de valencià i havia viscut a la ciutat del Túria, mentre que el barceloní Ramon Pintó havia estat afusellat pels espanyols per fer costat als cubans en la seva lluita per la independència, mentre que el sitgetà Josep Miró i Argenter s'implicà militarment en el procés de descolonització de l'illa i fou ascendit a general cap d'estat major com a combatent al costat d'Antonio Maceo, un dels líders militars de l'exèrcit "mambí", com eren coneguts els membres de l'exèrcit alliberador.

Conangla, doncs, trobà un ambient receptiu a l'illa, amb un teixit associatiu català molt potent, i s'establí a l'Havana. En el context de la jove república que just havia començat a caminar en llibertat feia tan sols tres anys, es dedicà inicialment al comerç, un sector força dominat per catalans, si bé de seguida s'abocà al periodisme. Cronista de les sessions parlamentàries, va ser cap de redacció d'El Nuevo País i, més endavant, d'El Día que arribarà a dirigir. Corrector d'estil de la Cambra de Representants i director de la Revista Parlamentaria, el seu nom serà habitual entre les publicacions més destacades de l'illa. El prestigi personal que anà adquirint entre els cubans el convertí en membre

de l'Acadèmia de la Història i altres institucions destacades d'aquell país. De l'Havana estant participà com a capdavanter en l'activisme patriòtic català dels seus compatriotes establerts a Cuba, mitjançant iniciatives constants i diverses. Amb el pedagog Claudi Mimó, originari de Vilanova i la Geltrú, fundà la revista independentista La Nova Catalunya i fou el puntal més ferm del Club Separatista Català número 1, constituït el 1922 als locals del Centre Català de l'Havana, casal que presidí en tres ocasions i que adoptà la bandera estelada com a oficial de l'entitat.

Conangla i Fontanilles entre V. Gassol i F. Macià, el 1928. En el mateix viatge a Cuba, les estelades cubana i catalana i Macià reunit amb membres de la colònia catalana Foto: Cedida.

Després de mantenir relació epistolar amb Francesc Macià, a qui animà a viatjar a Amèrica per establir contacte amb la diàspora catalana, com l'irlandès Eadmond de Valera havia fet amb els seus compatriotes als Estats Units, li proposà de celebrar a la capital cubana l'Assemblea Constituent del Separatisme Català, que va tenir lloc entre el 30 de setembre i el 2 d'octubre del 1928, sota la presidència de Macià, i s'hi aprovà la Constitució provisional de la República Catalana que el mateix Conangla, advocat i bon coneixedor dels mecanismes legislatius, havia redactat. El text proclamava la independència de Catalunya, el català com a idioma oficial únic i adoptava tot de mesures molt avançades per a l'època: prohibició de la pena de mort i la cadena perpètua, extradició de catalans, curses de braus i boxa. Establia la igualtat jurídica d'home i dona, el no reconeixement de títols nobiliaris i l'abolició del passaport i la censura. Ningú no podia anar a la presó per deutes i tothom, rendistes inclosos, havia de treballar. L'ensenyament era obligatori i no tenir caràcter memorista o passiu, sinó actiu i de desvetllament de la intel·ligència. La Constitució fixava un termini per a l'enderrocament de tot vestigi arquitectònic de la dominació espanyola i assenyalava que, en el futur, a mesura que s'anessin produint arreu del món avenços en les prestacions socials, drets i llibertats, aquests havien de ser incorporats al text amb una reforma constitucional. A la mateixa Assemblea va tenir lloc la fundació del Partit Separatista Revolucionari de Catalunya, imitant l'antecedent homònim cubà, si bé l'acord quedà en simple intenció per l'existència ja consolidada de l'organització Estat Català.

Els anys 30, Conangla i els catalans d'Amèrica, desencisats pels esdeveniments polítics produïts al Principat que consideraven una concessió nacional a la República espanyola, refredaren les relacions amb Macià i altres dirigents. Tanmateix, l'escriptor montblanquí va ser nomenat Delegat de la Conselleria de Cultura de la Generalitat per a Cuba i Centreamèrica i continuà la seva relació epistolar amb personalitats catalanes, com ara A. Rovira i Virgili, un dels pocs amb qui el tarragoní es tractava de "tu" i no de "vós". El 1944, Conangla presidí els Jocs Florals de la Llengua Catalana celebrats a l'Havana, com ho havia fet ja, el 1923, amb uns Jocs locals. Els seus compatriotes establerts a l'illa van obsequiar-lo amb una ploma d'or per la seva dedicació constant a defensar els drets del país i la seva llengua, així com a difondre'ls amb els seus escrits. Conreà la poesia amb Elegia de la guerra, Eternal, Montblanquines i El meu pare i escriví una vintena llarga d'obres d'assaig entre les quals Martí y Cataluña, Conspiración y martirio de Pintó, Paladines catalanes en defensa de los derechos y de la libertad de Cuba, Cataluña y su voluntad, etc. El 1957 va aparèixer Els altres sentits, el seu darrer llibre, escrit en català com el primer. Va morir a l'Havana el 1965 i és enterrat al cementiri de Colón d'aquesta ciutat, on una mica de terra catalana procedent de Montblanc l'acompanyà en el seu darrer viatge. La biblioteca de la capital de la Conca de Barberà duu el nom de qui va ser el referent inqüestionable de l'independentisme català a Amèrica, durant dècades.

Josep Lluís Carod-Rovira

Podeu llegir l'article original a través del següent enllaç:

<https://www.naciodigital.cat/noticia/259396/conangla-fontanilles>